

علوم و تکنولوژی محیط زیست، دوره بیست و دوم، شماره یک، فروردین ۹۹

مدیریت راهبردی توسعه پایدار گردشگری در مناطق ساحلی با استفاده از مدل

SWOT و ماتریس QSPM (منطقه مورد مطالعه: استان مازندران)

زهرا صمدی طاری^۱

جعفر نوری^{۲*}

nourijafar@gmail.com

رضا ارجمندی^۳

تاریخ پذیرش: ۹۴/۰۵/۲۰

تاریخ دریافت: ۹۴/۰۲/۲۰

چکیده

زمینه و هدف: در سال های اخیر روند توسعه گردشگری در سواحل استان مازندران، بدون توجه به برنامه ریزی اصولی و ظرفیت توان منطقه، موجبات اثرات نامطلوب زیست محیطی و تخریب ساحل را فراهم آورده است، از این رو هدف پژوهش حاضر ساماندهی فعالیت های گردشگری ساحلی در استان مازندران با ارائه یک برنامه راهبردی و اصولی و متناسب با شرایط منطقه می باشد.

روش بررسی: پژوهش حاضر در سه مرحله صورت پذیرفته است. مرحله اول شامل تهیه ماتریس ارزیابی عوامل داخلی (IFE) و خارجی (EFE) می باشد. در مرحله دوم با تهیه ماتریس فرصت ها، تهدیدات، قوت ها و ضعفها (SWOT)، راهبردهای متناسب با عوامل ارائه گردید. در مرحله سوم نیز با تهیه ماتریس برنامه ریزی راهبردی کمی (QSPM)، راهبردها ارزیابی و راهبردهای برتر انتخاب شد.

یافته ها: در ماتریس ارزیابی عوامل داخلی، بیشترین امتیاز وزن دار به انجام پروژه های شناخت وضعیت منطقه و در ماتریس ارزیابی عوامل خارجی به مجاورت و نزدیکی به کلان شهر تهران اختصاص یافته است. بر اساس نتایج، ۲۵ راهبرد از تجزیه و تحلیل عوامل داخلی و خارجی مدیریت راهبردی مناطق گردشگری ساحلی استان مازندران به دست آمد.

بحث و نتیجه گیری: نتایج حاصل از ارزیابی راهبردها حاکی از آن است که اولین قدم در راستای اهداف مدیریت راهبردی مناطق گردشگری ساحلی، راهبرد SO3 با عنوان هدایت توسعه گردشگری ساحلی در منطقه بر اساس استقرار مدیریت یکپارچه مناطق ساحلی می باشد. راهبردهای WT1 (اصلاح سیاست های توسعه گردشگری بر اساس مطالعات استراتژیک) و WT2 (به کارگیری مکانیزم های مدیریت زیست محیطی شامل ارزیابی زیست محیطی استراتژیک (SEA)) نیز به ترتیب در اولویت دوم و سوم قرار دارند.

واژه های کلیدی: منطقه ساحلی، توسعه گردشگری، مدیریت راهبردی، مازندران

۱ - دانشجوی دکتری مدیریت محیط زیست، دانشکده محیط زیست و انرژی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات تهران

۲ - استاد گروه مدیریت محیط زیست، دانشکده محیط زیست و انرژی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات تهران

۳ - استادیار گروه مدیریت محیط زیست، دانشکده محیط زیست و انرژی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات تهران

Strategic Management of Sustainable Development of Tourism in the Coastal Areas by Using SWOT Model and QSPM Matrix

(Case Study: Mazandaran Province)

Zahra Samadi Tari¹

Jafar Nouri^{2*}

nourijafar@gmail.com

Reza Arjmandi³

Accepted: 2015.08.11

Received: 2015.05.10

Abstract

Introduction: In recent years, the uncontrolled tourism development trend in the coastal areas of Mazandaran province, without taking into account the sustainable development principles and land suitability, has led to adverse environmental impacts and further damage to this area. Therefore, the current study aims to organize tourism activities by providing a strategic plan and appropriate to the region to assist the land management process in mentioned coastal areas.

Material and Methods: The present study has been carried out in three stages. In the first step, the Internal and External Factors Evaluation (IFE and EFE) matrices were prepared. In the second step, the SWOT (Strengths, Weaknesses, Opportunities and Threats) matrix was developed, and accordingly strategies were presented. In the third stage, by preparing the Quantitative Strategic Planning Matrix (QSPM), the strategies were evaluated and superior strategies were selected.

Results and Discussion: In the IFE matrix the highest weighted score was assigned to state of the environment studies and in the EFE matrix proximity to Tehran is the highest. According to the results, 25 strategies extracted from internal and external factors of strategic management of tourism in coastal areas of Mazandaran province. Based on comparison of mentioned strategies, SO3 strategy (coastal tourism development in the region based on the Integrated Coastal Zone Management) is the first step in the strategic management goals of coastal tourism. WT1 (Modifying tourism development policies based on strategic studies) and WT2 (implementation of environmental management mechanisms such as Strategic Environmental Assessment) strategies are respectively, in the second and third priority.

Key words: Coastal Area, Tourism Development, Strategic Management, Mazandaran

---

1- Ph.D. Student of Environmental Management, Department of Environmental Management, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran

2- Prof., Department of Environmental Management, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran

3- Assistant Prof., Department of Environmental Management, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran

زمینه و هدف

در حالی که صنعت گردش گری در میان بزرگ ترین صنایع جهانی و نیز در میان بخش های اقتصادی دارای بیشترین سرعت رشد قرار دارد (۱ و ۲)، گردش گری ساحلی بیشترین سرعت رشد را در میان انواع گردش گری با روند رشد قابل توجه در دهه های اخیر دارد (۳). این در حالی است که چنین توسعه سریعی با اثرات نامطلوب زیست محیطی و اجتماعی در مناطق تحت توسعه گردش گری همراه شده است (۴) و اثرات نامطلوب ناشی از گردش گری نیز موجبات توجه به رویکرد گردش گری پایدار را فراهم آورده است (۵). به طور کلی توریسم به واسطه ی تامین زیرساخت ها، دارای پتانسیل اثرات مثبت بسیاری می باشد (۴)، هم چنین در ایجاد فرصت های شغلی، حمایت از اقتصاد محلی و رفاه جوامع محلی نقش به سزایی دارد (۳). کیفیت مناطق ساحلی عامل اصلی در جذب گردش گران می باشد، از سوی دیگر گردش گری با توسعه شهرنشینی و زیرساخت ها، افزایش حضور در آب های ساحلی و ...، سیمای منطقه ساحلی را دستخوش تغییرات کرده و تهدیدات این مناطق را افزایش می دهد (۶). بنابراین گردش گری ساحلی اگر به صورت مسوولانه (پایدار) توسعه یابد، به عنوان فرصتی برای ارتقای توسعه اقتصادی همراه با حداقل اثرات نامطلوب، مطرح می باشد (۷).

فعالیت های گردش گری ساحلی بر اساس استفاده از منابع ساحلی یا دریایی (چه طبیعی و چه ساخته دست بشر) بوده و در نوار ساحلی صورت می گیرند (۸). بنابراین افزایش جمعیت در شهرهای ساحلی به معنای افزایش بهره برداری از این منابع خواهد بود (۹)، در صورتی که منابع ساحلی در مقابل فعالیت های بشری بسیار آسیب پذیر می باشند (۱۰ و ۱۱). به طور کلی امروزه افزایش فشارهای ناشی از توریسم ساحلی و بهره برداری های بیش از حد از منابع طبیعی، صنعت توریسم را در مناطق ساحلی به خطر انداخته است (۵) و در سال های اخیر، این مناطق در معرض فشارهای ناشی از تغییرات قرار گرفته اند (۱۲). با یک نگاه کلی می توان دریافت که شهرنشینی ساحلی و کاربری های تفریحی ساحلی از عوامل اصلی تباهی

اکوسیستم های ساحلی می باشند (۱۳). اهم اثرات منفی زیست محیطی ناشی از توریسم در مناطق ساحلی عبارتند از آلودگی های زیست محیطی ناشی از دفع غیر اصولی پسماندها، آلودگی دریا ناشی از تخلیه پساب های تصفیه نشده، کاهش تنوع زیستی، فرسایش ساحل ناشی از ایجاد ساختارهای نامناسب دریایی (۱۴)، تخریب زیستگاه های با ارزش ساحلی (تپه های شنی، تپه های مرجانی، تالاب ها، جنگل های مانگرو) و تصاحب و تغییر کاربری اراضی ساحلی (۳). از جمله اثرات منفی اجتماعی نیز می توان به مطرود شدن فعالیت های اقتصادی سنتی، از بین رفتن آداب و رسوم محلی و از هم گسیختگی بافت اجتماعی اشاره نمود (۱۴). در خصوص سابقه تحقیق در بخش داخلی می توان به مقالاتی نظیر تحلیل عوامل مؤثر بر گسترش گردش گری در ناحیه ساحلی چابهار با استفاده از مدل راهبردی SWOT (۱۵)، راهبردهای مناسب برای توسعه گردش گری دریاچه زریوار (۱۶)، راهکارهای توسعه گردش گری روستایی در دهستان لوسان کوچک با استفاده از مدل SWOT (۱۷) و در بخش خارجی به مقالاتی نظیر برنامه ریزی توریسم پایدار در مالزی (۱۸)، روش فنی برای توسعه گردش گری پایدار در جزایر بالریک (۴)، برنامه ریزی استراتژیک بازاریابی توریسم (۱۹)، بررسی گردش گری ساحلی در چین تحت چارچوب مدیریت یکپارچه مناطق ساحلی (۲۰) و مقاله توسعه پایدار توریسم در دریای سیاه مصر (۲۱) اشاره نمود.

به منظور به حداقل رساندن آثار منفی گردش گری، تقویت آثار مثبت و حفاظت از منابع ساحلی و در نتیجه پایداری صنعت توریسم در این مناطق، باید توجه بیشتری به برنامه ریزی مناسب و تلفیق برنامه ریزی گردش گری با طرح های مدیریت مناطق ساحلی معطوف گردد. توجه به مطالب عنوان شده، لزوم تدوین یک برنامه کلان و جامع مدیریت استراتژیک را با لحاظ نمودن دیگر نقش های خدماتی ساحل و شناخت بهتر شرایط محیط زیستی آن و تاکید بر بازسازی اکولوژیک ساحل آشکار می سازد تا تحت راهکارهای آن بتوان توسعه گردش گری در

تعیین حجم نمونه در پژوهش‌های غیرآزمایشی (پیمایشی) مطابق معادله (۱) استفاده شده است. (۲۳ و ۲۴):

$$n = \frac{z^2 \times pq}{d^2} \quad \text{معادله ۱}$$

Z = مقدار متغیر در توزیع طبیعی (توزیع نرمال مربوط به منحنی گاوس)

n = حجم نمونه

P = درصد افرادی از جامعه که دارای صفت مورد مطالعه می‌باشند

q = درصد افرادی که فاقد آن صفت در جامعه می‌باشند
($q = 1 - p$)

d = مقدار خطای قابل قبول در برآورد نسبت جامعه

با در نظر گرفتن سطح اطمینان ۹۵ درصد، مقدار Z از جدول توزیع نرمال آماری برابر با ۱/۹۶ و مقدار خطای قابل قبول نیز برابر با ۰/۰۵ در نظر گرفته شده است. به علت در دسترس نبودن p ، مقدار آن مساوی ۰/۵ برآورد گردید، لذا تعداد پرسش نامه‌های لازم جهت بررسی دیدگاه اعضاء گروه اول (گردش گران) نسبت به مناطق ساحلی استان مازندران در این تحقیق برابر با ۳۸۵ عدد محاسبه شد:

$$n = \frac{(1.96)^2 \times (0.5) \times (0.5)}{(0.05)^2} = 384.16$$

در خصوص گروه خبرگان و متخصصین حوزه گردش گری ساحلی (اعضای گروه دوم)، بین همه افراد این گروه پرسش نامه توزیع و تکمیل گردید. تعداد افراد این گروه ۳۵ نفر بود. به منظور تعیین تعداد پرسش نامه‌های لازم جهت گروه سوم (جوامع محلی)، از فرمول کوکران (Cochran) (معادله ۲) استفاده شد (۲۳ و ۲۴). در این فرمول توضیح پارامترها همانند معادله (۱) می‌باشد و N نیز حجم جامعه مورد نظر است که بر اساس سرشماری سال ۱۳۹۰ جمعیتی معادل ۵۲۱۲۳۷ نفر را در بر می‌گیرد (۲۵).

مناطق ساحلی را توأم با ملاحظات زیست محیطی و در نظر گرفتن معیارهای اقتصادی و اجتماعی هماهنگ با الگوهای توسعه پایدار محقق نمود. لذا تحقیق حاضر با توجه به روند افزایش تقاضای گردش گری در منطقه ساحلی استان مازندران که موجبات توسعه گردش گری و بدنبال آن اثرات نامطلوب زیست محیطی و تخریب ساحل را فراهم آورده است، در راستای برنامه ریزی جهت استفاده پایدار از منابع ساحلی جهت دستیابی به الگوی توسعه پایدار گردش گری ساحلی صورت پذیرفته است. به عبارت دیگر هدف از انجام این پژوهش، ساماندهی فعالیت‌های گردش گری ساحلی در استان مازندران در راستای توسعه‌های اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی ساحلی با ارایه یک برنامه راهبردی و اصولی و متناسب با شرایط منطقه می‌باشد.

روش بررسی

این پژوهش از نوع توصیفی-تحلیلی می‌باشد که برای جمع‌آوری اطلاعات و داده‌های مورد نیاز از بررسی‌های اسنادی و کتابخانه‌ای و مطالعات میدانی استفاده گردید و با توجه به اطلاعات به دست آمده، به بررسی جاذبه‌ها، امکانات، خدمات و وضعیت کلی گردش گری در منطقه پرداخته شد. در این راستا از مدل SWOT به عنوان یکی از ابزارهای استراتژیک تطابق نقاط قوت و ضعف درون سازمانی با فرصت‌ها و تهدیدات برون سازمانی و نیز ماتریس برنامه ریزی کمی استراتژیک (QSPM) بهره گرفته شد. از دیدگاه مدل SWOT، یک استراتژی مناسب قوت‌ها و فرصت‌ها را به حداکثر و ضعف‌ها و تهدیدها را به حداقل ممکن می‌رساند. برای این منظور نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها در چهار حالت کلی پیوند داده می‌شود و گزینه‌های استراتژی WT, ST, WO, SO از بین آن‌ها انتخاب می‌گردد (۲۲). جامعه آماری مورد مطالعه در این پژوهش را سه گروه شامل گردش گران، جوامع محلی، خبرگان و متخصصین حوزه گردش گری تشکیل می‌دهد. جهت تعیین تعداد پرسش نامه‌های لازم در راستای برآورد اهداف این تحقیق و بررسی دیدگاه گردش گران در ارتباط با مناطق ساحلی استان مازندران، از فرمول

معادله ۲

$$n = \frac{\frac{z^2 pq}{d^2}}{1 + \frac{1}{N} \left(\frac{z^2 pq}{d^2} - 1 \right)}$$

لذا تعداد پرسش نامه‌های لازم جهت بررسی دیدگاه جوامع محلی در این تحقیق برابر با ۳۸۴ عدد محاسبه شده است:

$$n = \frac{\frac{(1.96)^2 \times (0.5) \times (0.5)}{(0.05)^2}}{1 + \frac{1}{521237} \left[\frac{(1.96)^2 \times (0.5) \times (0.5)}{(0.05)^2} - 1 \right]} = 383.87$$

در پرسش نامه طراحی شده، از آن جا که سوالات دارای مقیاس‌های نسبی می باشند، مبادرت به استفاده از طیف لیکرت (likert) گردید و به ترتیب برای گزینه‌های خیلی کم، کم، تا حدودی، زیاد و خیلی زیاد ضرایب ۱، ۲، ۳، ۴ و ۵ در نظر گرفته شد. در این تحقیق، جهت تعیین روایی پرسش نامه از روش روایی صوری و جهت پایایی آن از روش آلفای کرونباخ در نرم افزار SPSS استفاده شد. بر اساس محاسبات انجام شده، نمره نهایی پایایی پرسش نامه‌های تحقیق حاضر برابر با ۸۱ درصد است که مقدار قابل قبولی می باشد. در این راستا برای اخذ نظرات اعضای گروه خبرگان و متخصصین حوزه گردش گری ساحلی، پرسش نامه‌ای با سوالات باز و کلی در ارتباط با تعیین عوامل تاثیرگذار اصلی و مهم خارجی و داخلی و تعیین وزن آن ها در اختیار آنها قرار گرفت. عوامل شناسایی شده به صورت پرسش نامه ای بین گردش گران و جامعه محلی جهت بررسی دیدگاه آن ها در ارتباط با گردش گری مناطق ساحلی استان مازندران و وزن دهی عوامل توزیع گردید.

به منظور ارزیابی عوامل داخلی و خارجی تاثیر گذار در مدیریت گردش گری مناطق ساحلی استان مازندران، از ماتریس‌های IFE و EFE استفاده شده است. بدین منظور پس از بررسی و شناسایی وضعیت موجود، عوامل داخلی و خارجی تاثیرگذار در مدیریت گردش گری مناطق ساحلی مذکور شناسایی و به هر یک از عوامل ضریبی از صفر (بی‌اهمیت) تا ۱ (بسیار مهم)

اختصاص داده شد که بیان گر اهمیت نسبی آن عامل نسبت به عوامل دیگر می باشد. سپس وضع موجود هر عامل با امتیازی بین ۱ تا ۵ (ضعیف، پایین تر از متوسط، متوسط، بالاتر از متوسط، بسیار خوب) تعیین شد. به این عددکه بر اساس فعالیت‌های کنونی سازمان اختصاص داده می‌شود "امتیاز وضع موجود" اطلاق می‌گردد. برای تعیین نمره نهایی هر عامل (امتیاز وزن دار)، امتیاز اهمیت هر عامل در نمره وضع موجود آن ضرب گردید. در ماتریس SWOT پس از فهرست نمودن هر یک از عوامل قوت، ضعف، فرصت و تهدید و نوشتن آن ها در سلول‌های مربوط به خود، از محل تلاقی هر یک از آن ها راهبردهای مورد نظر (WT، ST، WO، SO) حاصل گردید. در مرحله بعد به منظور اولویت بندی استراتژی های تدوین شده از ماتریس برنامه‌ریزی راهبردی کمی (QSPM) بهره گرفته شد. برای تهیه این ماتریس از نتیجه ماتریس ارزیابی عوامل داخلی و خارجی و ماتریس SWOT استفاده گردید. بدین ترتیب که از ضرب امتیاز وزن دار هر عامل داخلی یا خارجی در امتیاز جذابیت هر راهبرد نسبت به عوامل مذکور که امتیازی بین ۱ تا ۴ (بدون جذابیت، تاحدی جذاب، دارای جذابیت معقول، بسیار جذاب) می باشد، امتیاز کل جذابیت که نشان دهنده جذابیت نسبی هر یک از عوامل داخلی و خارجی برای راهبرد مورد نظر است به دست می آید. مجموع نمره‌های جذابیت هر یک از ستون‌های ماتریس برنامه‌ریزی راهبردی کمی، جذابیت کل راهبرد را نسبت به سایر راهبردها نشان می دهد.

یافته ها

محدوده مورد مطالعه

استان مازندران یکی از سه استان ساحلی شمال ایران است که در محدوده بین ۳۵ درجه و ۴۷ دقیقه تا ۳۸ درجه و ۵ دقیقه عرض شمالی و ۵۰ درجه و ۳۴ دقیقه تا ۵۶ درجه و ۱۴ دقیقه طول شرقی از نصف النهار گرینویچ واقع شده است. این استان از شرق به استان گلستان و از غرب به استان گیلان و از جنوب به سلسله جبال البرز پوشیده از درختان و درختچه های جنگلی خزان کننده پهن برگ هیرکانی محدود است که

جولوگیری از آثار منفی زیست محیطی ناشی از آن، راهبرد های مناسبی در راستای توسعه پایدار گردش گری اتخاذ گردد.

بخش اعظم تاسیسات و امکانات رفاهی و اقامتی شهرهای موجود در منطقه مطالعاتی، در شش ماه از سال بدون استفاده رها گردیده و قابل بهره برداری نمی باشد. این در حالی است که حدود سه ماه از سال (فصل تابستان) استقبال گردش گران به این ناحیه، سبب کمبود امکانات می گردد، به طوری که تقاضا بیشتر از عرضه آن می باشد. بررسی ها حاکی از آن است که با وجود تاسیسات مختلف اقامتی، طیف محصولات گردش گری در محدوده مطالعاتی بسیار محدود و ناچیز بوده و منطقه از امکانات اقامتی سازمان یافته به نحوی که جاذب گردش گران باشد، برخوردار نیست. بخش قابل توجهی از امکانات و تاسیسات ساحلی در اختیار نهادها و سازمان های دولتی و غیردولتی قرار گرفته و عملاً امکان احداث واحدهای اقامتی ساحلی از بخش خصوصی سلب گردیده است، به طوری که اکثر مناطق ساحلی استان مازندران در اختیار اشخاص حقوقی و حقیقی قرار داشته و بهره گیری عمومی از سواحل توسط عموم مردم محدود و یا عملاً غیرممکن گردیده است. سواحل استان مازندران را به لحاظ چشم انداز می توان به سه محور عمده رامسر - علمده، علمده - بابلسر و محور بابلسر - فرح آباد و بهشهر تقسیم نمود. از دیگر مناطق با جلوه های زیبای طبیعی در منطقه ساحلی استان مازندران، می توان به مواردی نظیر دریای زاغمرز، ساحل گلوگاه، آبشار سنگ نو، تالاب لپو و پلنگان، ساحل خزر آباد، پناهگاه حیات وحش فریدون کنار، اثر طبیعی - ملی خشکه داران، غار دانیال و ... اشاره نمود (۲۷).

محدوده مورد مطالعه در این پژوهش، بر اساس مطالعات طرح ICZM کشور، فاصله ۱۰ کیلومتری در خشکی از دریا، به عنوان محدوده منطقه ساحلی تعیین شده است (۲۸).

ماتریس ارزیابی و تجزیه و تحلیل عوامل داخلی

مدیریت راهبردی مناطق گردش گری ساحلی

نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل مربوط به ارزیابی عوامل داخلی مدیریت راهبردی مناطق گردش گری ساحلی استان مازندران در جدول (۱) نشان داده شده است. بر اساس جدول مذکور، در

به شکل دیوار محکمی این منطقه را از استان های تهران و سمنان جدا می سازد (۲۶). در استان مازندران حدود ۹۰٪ جمعیت تا ارتفاع ۲۰۰ متر از سطح دریا زندگی می کنند. مساحت پوشش دهنده استان تا ارتفاع ۲۰۰ متر ۲۳/۲۹٪ است. این ارقام نشان می دهد که اکثریت جمعیت استان در کمتر از ۱/۴ مساحت استان که همان مناطق ساحلی می باشند، ساکن هستند. بنابراین منطقه دارای تراکم جمعیت بالایی می باشد (۲۷). به طور کلی جلگه مازندران دارای آب و هوای معتدل و مرطوب است که معروف به آب و هوای معتدل خزری می باشد. در سواحل و مناطق جلگه ای متوسط دما به بیش از ۱۶ سانتی گراد افزایش می یابد. تفاوت کم میانگین سالیانه حداقل و حداکثر دما در ایستگاه های ساحلی و جلگه ای نشان از اعتدال هوا در طول سال دارد. در این استان میزان بارندگی از غرب به شرق و از حدود ۱۲۰۰ میلی متر در منطقه رامسر تا کمتر از ۷۰۰ میلی متر در شرق کاهش می یابد. بیش ترین بارندگی در فصل پاییز و تا بیش از ۴۷ درصد بارندگی سالیانه در ایستگاه های ساحلی اتفاق می افتد.

در خصوص ساختار ارتباط درون منطقه ای، در استان مازندران سه شریان مهم شمالی - جنوبی و یک شریان شرقی - غربی وجود دارد. در شریان های شمالی - جنوبی (چالوس، هراز، فیروزکوه)، تقریباً اهمیت هر سه محور یکسان بوده و حجم تردد در آن ها بالا است. محور چالوس ارتباط دهنده شهرهای غربی استان مازندران با مرکز ایران و محورهای هراز و فیروز کوه ارتباط دهنده شهرهای مرکزی استان با پایتخت می باشد. در روزهای پر تردد، این مسیر ظرفیت لازم را برای تردد حجم انبوه مسافری نداشته و در نتیجه موجب ترافیک سنگین و بروز مشکلات فراوانی می شود. با بهره برداری از آزاد راه تهران - شمال در آینده مشکل ترافیکی این مسیر حل خواهد شد و دسترسی استان مازندران و شهرهای غربی این استان به مرکز ایران با سهولت بهتری انجام پذیر خواهد بود. این در حالی است که سهولت دسترسی در این مسیر در آینده موجب سرریز شدن بار ترافیکی بسیار سنگین به محور شرقی - غربی و هم چنین سربار مسافری به منطقه خواهد شد. لذا باید جهت

میزان بهره برداری) اختصاص یافته است. بر همین اساس با توجه به رویکرد مناسب سازمان گردش گری در رابطه با موضوع تحقیق، بیشترین امتیاز وزن دار به عامل اول (انجام پروژه های متعدد مطالعاتی در رابطه با شناخت وضعیت منطقه) و کمترین امتیاز وزن دار به عامل هشتم (امکان اعمال طرح های هدایتی و حمایتی از موسسات و ارگان های فعال در امر گردش گری) تعلق گرفته است.

ستون "وزن" که نشان دهنده اهمیت نسبی یک عامل است، بیشترین امتیاز به عامل ۷ و ۱۲ (امکان ارایه طرح ها و برنامه های اجرایی در جهت بسط و توسعه گردش گری و ضعف مدیریت و عدم ثبات در مدیریت سازمان گردش گری) و کمترین امتیاز به عامل ۸ و ۱۱ (امکان اعمال طرح های هدایتی و حمایتی از موسسات و ارگان های فعال در امر گردش گری و عدم وجود اطلاعات کافی در زمینه گردش گران و

جدول ۱- ماتریس عوامل استراتژیک داخلی (IFE) مدیریت راهبردی مناطق گردش گری ساحلی

Table 1 - IFE matrix of strategic management of tourism in coastal areas

رتبه	وزن	عوامل داخلی	امتیاز وزن دار
قوت ها			
۱	۰/۰۵۵	انجام پروژه های متعدد مطالعاتی در رابطه با شناخت وضعیت منطقه	۰/۲۲۰۷
۲	۰/۰۵۹	اعتقاد مسوولان سازمان گردش گری به گسترش توریسم در منطقه به عنوان یک نیاز	۰/۱۱۷۲
۳	۰/۰۶۶	توجه به برنامه ریزی و سرمایه گذاری در بخش گردش گری	۰/۱۳۱۰
۴	۰/۰۵۹	امکان صدور مجوز جهت تعیین مناطق شناسایی شده با توجه به پتانسیل های موجود به عنوان منطقه نمونه گردش گری	۰/۰۵۹
۵	۰/۰۶۶	تمایل به ساماندهی بخش گردش گری ساحلی در منطقه	۰/۱۳۱۰
۶	۰/۰۶۶	امکان جلب مشارکت و همکاری موسسات و تشکل های بخش خصوصی در جهت توسعه گردش گری	۰/۱۳۱۰
۷	۰/۰۶۹	امکان ارایه طرح ها و برنامه های اجرایی در جهت بسط و توسعه گردش گری	۰/۱۳۸
۸	۰/۰۵۲	امکان اعمال طرح های هدایتی و حمایتی از موسسات، سازمان ها و ارگان های فعال در امر گردش گری	۰/۰۵۲
۹	۰/۰۶۶	قابلیت تهیه و تدوین و به روز رسانی ضوابط و استانداردها، شاخص ها و معیارهای کیفیت خدمات، تاسیسات و موسسات گردش گری	۰/۱۳۱۰
ضعف ها			
۱۰	۰/۰۶۶	ضعف در اعمال قوانین موجود	۰/۱۳۱۰
۱۱	۰/۰۵۲	عدم وجود اطلاعات کافی در زمینه گردش گران و میزان بهره برداری	۰/۱۰۳
۱۲	۰/۰۶۹	ضعف در مدیریت و عدم ثبات در مدیریت سازمان گردش گری	۰/۱۳۸
۱۳	۰/۰۶۶	کمبود نیروی انسانی متخصص و مجرب	۰/۱۳۱۰
۱۴	۰/۰۶۶	ضعف در برنامه ریزی های لازم جهت تحقق اهداف تعیین شده صنعت گردش گری	۰/۱۳۱۰
۱۵	۰/۰۶۲	پایین بودن سطح ضوابط درجه بندی محل های اقامتی، هتل ها، مهمان سراها و سایر مجتمع های پذیرایی	۰/۱۲۴
۱۶	۰/۰۶۶	عدم نظارت کافی بر عملکرد کمی و کیفی مراکز اقامتی و مجتمع های پذیرایی	۰/۱۳۱۰
	۱/۰۰۰	جمع	۲/۲۲۱

تصمیم گیر برای توسعه گردش گری و قدرت زیاد سایر بخش های دولتی در مقابل سازمان گردش گری در تصمیم گیری و هدایت توسعه) و کم ترین امتیاز به عامل ۳۰ (پتانسیل لریزه خیزی منطقه) اختصاص یافته است. بر همین اساس بیشترین امتیاز وزن دار متعلق به عامل اول (مجاورت و نزدیکی به کلان شهر تهران) و کمترین متعلق به عامل ۲۸ (تراکم بالای جمعیت در نوار ساحلی و تهدید منابع طبیعی با ارزش این مناطق) می باشد.

ماتریس ارزیابی و تجزیه و تحلیل عوامل خارجی

مدیریت راهبردی مناطق گردش گری ساحلی

نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل مربوط به ارزیابی عوامل خارجی مدیریت راهبردی مناطق گردش گری ساحلی استان مازندران در جدول (۲) نشان داده شده است. بر این اساس بیش ترین امتیاز مربوط به اهمیت (وزن)، به عوامل ۱۲، ۲۹ و ۴۲ (طرح مدیریت یکپارچه مناطق ساحلی کشور، نبود متولی واحد در نوار ساحلی، عدم هماهنگی سازمان های قانونی مرتبط و

جدول ۲- ماتریس عوامل استراتژیک خارجی (EFE) مدیریت راهبردی مناطق گردش گری ساحلی

Table 2- EFE matrix of strategic management of tourism in coastal areas

امتیاز وزن دار	رتبه	وزن	عوامل خارجی	ردیف
			فرصت ها	
۰/۰۷۷	۳	۰/۰۲۶	مجاورت و نزدیکی به کلان شهر تهران	۱
۰/۰۴۹	۲	۰/۰۲۴	قابلیت بهره برداری توسط طیف گسترده ای از افراد	۲
۰/۰۶۹	۳	۰/۰۲۳	وجود چشم اندازهای ساحلی زیبا و منحصر به فرد	۳
۰/۰۵۱	۲	۰/۰۲۶	وجود دریای خزر با سواحل شنی و ماسه ای مناسب برای فعالیت های آبی و منسوب به آن (مانند شنا، قایق رانی، کشتی رانی و نظیر آن)	۴
۰/۰۴۹	۲	۰/۰۲۴	بهره برداری از جاده تهران شمال به عنوان یکی از زیرساخت های مهم گردش گری	۵
۰/۰۵۱	۲	۰/۰۲۶	نزدیکی به جاذبه های طبیعی (نظیر رودخانه دانیال، منطقه جنگلی با درختان کمیاب انجیلی و ...)	۶
۰/۰۴۰	۲	۰/۰۲۰	نزدیکی به مجتمع های توریستی، تجاری، ورزشی و تفریحی	۷
۰/۰۴۳	۲	۰/۰۲۲	نزدیکی به مراکز گردش گری (نظیر غار آبی دانیال: از جمله غارهای طویل رودخانه ای ایران)	۸
۰/۰۴۳	۲	۰/۰۲۲	نزدیکی به مراکز شهری نظیر سلمان شهر (مثل قو)، کلارآباد، عباس آباد و رامسر	۹
۰/۰۴۰	۲	۰/۰۲۰	وجود نیروی کار جوان در منطقه	۱۰
۰/۰۵۱	۲	۰/۰۲۶	سند ساماندهی سواحل کشور	۱۱
۰/۰۵۴	۲	۰/۰۲۷	طرح مدیریت یکپارچه مناطق ساحلی کشور (ICZM)	۱۲
۰/۰۴۳	۲	۰/۰۲۲	وجود قوانینی نظیر قانون اراضی مستحدث و ساحلی، قانون حفاظت و به سازی محیط زیست و قانون حفاظت و بهره برداری از جنگل ها و مراتع	۱۳
۰/۰۴۰	۲	۰/۰۲۰	وجود رسانه های گروهی نظیر تلویزیون، رادیو و روزنامه ها در امر ارتقای سطح آگاهی افراد در زمینه گردش گری مسوولانه و حفظ محیط زیست	۱۴
۰/۰۶۹	۳	۰/۰۲۳	افزایش توجه دولت به سرمایه گذاری در بخش گردش گری و تمایل بخش خصوصی به سرمایه گذاری در منطقه با توجه به پتانسیل های موجود	۱۵
۰/۰۴۰	۲	۰/۰۲۰	آداب و رسوم، فرهنگ سنتی و خاص مردم محلی	۱۶
۰/۰۴۳	۲	۰/۰۲۲	اعتقاد به گسترش اشتغال زایی از طریق گسترش صنعت گردش گری در بین مسوولین سازمان ها و نهادها	۱۷

۰/۰۶۵	۳	۰/۰۲۲	پذیرش فرهنگ مردم محلی در بحث گردش گری	۱۸
			تهدیدها	
۰/۰۶۵	۳	۰/۰۲۲	ازدیاد تخلقات اجتماعی با ورود گردش گران در منطقه و ایجاد تنش بین ساکنین محلی و گردش گران	۱۹
۰/۰۴۰	۲	۰/۰۲۰	پایین بودن سطح آگاهی گردش گران از اهمیت مناطق ساحلی و راه های کاهش اثرات نامطلوب در محیط های ساحلی	۲۰
۰/۰۶۵	۳	۰/۰۲۲	عدم توان پاسخ گویی امکانات بهداشتی، پزشکی و کمک های اولیه موجود به نیازهای گردش گران	۲۱
۰/۰۵۱	۲	۰/۰۲۶	گسترش انواع آلودگی های زیست محیطی در تمام مناطق ساحلی (خشکی و دریا) و کاهش کیفیت محیط جاذبه های گردش گری	۲۲
۰/۰۲۶	۱	۰/۰۲۶	اجرائی نشدن برنامه های تدوین شده برای گردش گری به علت عدم هماهنگی بین سازمان های مرتبط با گردش گری	۲۳
۰/۰۴۰	۲	۰/۰۲۰	ضعف تبلیغات در خصوص مراکز و جاذبه های گردش گری داخلی	۲۴
۰/۰۵۱	۲	۰/۰۲۶	نوسانات سطح آب دریای خزر	۲۵
۰/۰۵۱	۲	۰/۰۲۶	فقدان تنوع در تسهیلات و خدمات توسعه گردش گری (واحدهای اقامتی و پذیرایی) و عملکرد ضعیف آن ها	۲۶
۰/۰۵۱	۲	۰/۰۲۶	عدم دسترسی عموم به خط و محدوده ساحلی	۲۷
۰/۰۲۴	۱	۰/۰۲۴	تراکم بالای جمعیت در نوار ساحلی و تهدید منابع طبیعی با ارزش این مناطق	۲۸
۰/۰۵۴	۲	۰/۰۲۷	نبود متولی واحد در نوار ساحلی	۲۹
۰/۰۳۸	۲	۰/۰۱۹	پتانسیل لرزه خیزی منطقه	۳۰
۰/۰۲۶	۱	۰/۰۲۶	عدم وجود سیستم مناسب شبکه جمع آوری و تصفیه فاضلاب و سیستم جمع آوری و دفع زباله	۳۱
۰/۰۲۶	۱	۰/۰۲۶	حساس و شکننده بودن مناطق ساحلی نسبت به تغییرات محیطی و فعالیت های انسانی از جمله کاهش تنوع زیستی منطقه در اثر دخالت های انسانی و ..	۳۲
۰/۰۲۶	۱	۰/۰۲۶	رقابت شدید بخش های مختلف در تخصیص اراضی ساحلی به صورت انحصاری بدون توجه به امر گردش گری	۳۳
۰/۰۲۶	۱	۰/۰۲۶	تضاد و ناهماهنگی میان منافع حاصل از انواع فعالیت های اقتصادی به واسطه بخشی نگری در طرح های توسعه	۳۴
۰/۰۲۶	۱	۰/۰۲۶	تغییر کاربری اراضی، بهره برداری غیر اصولی و بالاتر از ظرفیت منابع محیطی و تخریب ساحل ناشی از توسعه های بدون کنترل و برنامه ریزی	۳۵
۰/۰۵۱	۲	۰/۰۲۶	ساخت و سازه های بی رویه غیر اصولی (ویلاسازی و مالکیت های شخصی و دولتی)، تجاوز به حریم دریا و از بین رفتن منابع طبیعی جاذب گردش گری به جای گسترش امکانات توریستی عمومی	۳۶
۰/۰۵۱	۲	۰/۰۲۶	کاهش شدید ظرفیت برد منطقه	۳۷
۰/۰۵۱	۲	۰/۰۲۶	ضعف در قوانین موجود و نحوه اعمال قوانین (نظیر قانون آزاد سازی اراضی ساحلی) و نظارت بر آن	۳۸
۰/۰۴۹	۲	۰/۰۲۴	مقطعی و فصلی بودن هجوم گردش گران و بهره برداری بیش از توان منطقه در برخی از ایام سال	۳۹
۰/۰۵۱	۲	۰/۰۲۶	کافی نبودن زیر ساخت ها در بخش حمل و نقل (درون منطقه و محیط پیرامونی برای دسترسی به درون منطقه) و مشکلات دسترسی به منطقه و ترافیک جاده ها در فصول گردش گری	۴۰
۰/۰۴۶	۲	۰/۰۲۳	فقدان حمایت های قانونی و شفاف برای سرمایه گذار و عدم امنیت سرمایه گذاری	۴۱
۰/۰۵۴	۲	۰/۰۲۷	عدم هماهنگی سازمان های قانونی مرتبط و تصمیم گیر برای توسعه گردش گری و قدرت زیاد سایر بخش های دولتی در مقابل سازمان گردش گری در تصمیم گیری و هدایت توسعه	۴۲
۰/۰۵۱	۲	۰/۰۲۶	عدم ایمنی شنا در دریا (کمبود امکانات امدادی و غریق نجات، نبود علائم هشدار دهنده، نبود سکوهای دیده بان در ساحل و نبود قایق های گشت زنی برای کنترل مناطق خطرناک و ...)	۴۳
۰/۰۵۱	۲	۰/۰۲۶	عدم کفایت و مطلوبیت طرح های سالم سازی دریا با توجه به گستردگی ساحل	۴۴
۲/۱۸۹		۱/۰۰۰	جمع	

تدوین ماتریس تجزیه و تحلیل فرصت‌ها، تهدیدات، نقاط

قوت و ضعف (SWOT) مدیریت راهبردی مناطق

گردش‌گری ساحلی

در این مرحله با توجه به اطلاعات حاصل از مرحله قبل،

عوامل داخلی (قوت‌ها و ضعف‌ها) و عوامل خارجی

(فرصت‌ها و تهدیدها) با در نظر داشتن هدف با هم تطبیق

داده می‌شوند. در واقع بین آن‌ها نوعی توازن ایجاد شده و

مشخص می‌گردد استراتژی‌های شناسایی شده در راستای

هدف مدیریتی بوده و متناسب با عوامل داخلی و خارجی

می‌باشند. ابزار مورد استفاده در این تجزیه و تحلیل

ماتریس SWOT است. بر اساس نتایج این پژوهش تعداد

۲۵ راهبرد از تجزیه و تحلیل فرصت‌ها، تهدیدات، نقاط

قوت و ضعف مدیریت راهبردی مناطق گردش‌گری

ساحلی استان مازندران به دست آمده است که در

جدول ۳ تا ۶، استراتژی‌های حاصل از این گردیده است.

جدول ۳ - استراتژی‌های مبتنی بر نقاط قوت و فرصت (SO)

Table 3 - SO strategies

SO1	ایجاد تسهیلات لازم برای استفاده از دریا به منظور ورزش‌های آبی، قایق‌رانی، اسکی روی آب و ...
SO2	ایجاد و توسعه فرصت‌های شغلی در بخش گردش‌گری در جهت افزایش سطح درآمد و رفاه جوامع محلی
SO3	ایجاد مکانیزمی نو و قدرت‌مند برای هدایت توسعه گردش‌گری ساحلی در منطقه بر اساس استقرار مدیریت یکپارچه (ICZM) با رویکرد حفاظت از نوار ساحلی و رفع تعارضات فعالیت‌های کلیه دستگاه‌ها و سازمان‌های مرتبط
SO4	هدایت و حمایت از سرمایه‌گذاری‌های بخش خصوصی به منظور توسعه گردش‌گری ساحلی
SO5	بهره‌برداری از امکانات موجود و گسترش زیرساخت‌ها و امکانات رفاهی همراه با جانمایی و قرارگیری مناسب فعالیت‌ها و ساخت و سازهای سازگار با محیط زیست با کمک تدوین و به‌روز رسانی ضوابط و استانداردها، شاخص‌ها و معیارهای کیفیت خدمات، تالیسات و موسسات گردش‌گری
SO6	بهره‌گیری از رسانه‌ها جهت معرفی جاذبه‌های گردش‌گری در منطقه به منظور افزایش تعداد گردشگران و آگاهی آن‌ها از آداب و سنن مردم محلی

جدول ۴- استراتژی های مبتنی بر نقاط ضعف و فرصت (WO)

Table 4 - WO strategies

تجهیز و تقویت منطقه به عنوان عرصه گردش گری و ارتقاء سطح مدیریت با هماهنگی بین بخشی و درون بخشی با اولویت به کارگیری امکانات بخش خصوصی	WO1
توسعه طرح های گردش گری ساحلی با توجه به "پهنه نوسان آب" تعیین شده در طرح ICZM	WO2
بررسی وضعیت ایمنی سواحل و نصب تابلوهای هشدار دهنده و ارایه راهکار جهت رفع خطرات احتمالی با کمک بخش خصوصی، سازمان ها، سازمان های مردم نهاد و جوامع محلی	WO3
بازنگری در ضوابط درجه بندی مراکز اقامتی بر اساس ایجاد برنامه نظارتی با همکاری مراکز تحقیقاتی و مشاورین ذیصلاح	WO4
بهره گیری موثر از رسانه های گروهی جهت افزایش آگاهی های زیست محیطی مردمی در زمینه گردش گری ساحلی و انجام فعالیت های آموزشی- ترویجی در زمینه اهمیت دریا و ساحل و منابع موجود در آن ها با تشکیل کمیته های مردمی، سازمان های مردم نهاد و گردش گران	WO5

جدول ۵- استراتژی های مبتنی بر نقاط قوت و تهدید (ST)

Table 5 - ST strategies

آزادسازی نوار ساحلی با استفاده از قوانین موجود جهت تامین دسترسی همگانی و کنترل و نظارت مستمر بر حفاظت از این حریم	ST1
ایجاد سیستم مناسب تصفیه فاضلاب با توجه به اهمیت موضوع در مناطق ساحلی	ST2
تخصیص کاربری اراضی، قانون مند کردن شیوه بهره برداری ها و طرح های توسعه گردش گری در منطقه متناسب با توان و قابلیت های محیط ساحلی از طریق اجرایی شدن مدیریت راهبردی و یکپارچه در ساحل با رویکرد حفظ منابع ساحلی و جلوگیری از تخریب و آلودگی ها	ST3
فرهنگ سازی استفاده مناسب از ساحل و دریا و آموزش گردش گران در جهت حفاظت از چشم اندازهای ساحلی بعنوان سرمایه های مهم ملی در منطقه برای تضمین پایداری بازار گردش گری	ST4
ارتقاء ظرفیت های مقابله با مخاطرات محیطی و حوادث غیرمترقبه	ST5
ساماندهی جوامع انسانی، مراکز جدید اسکان جمعیت و ایجاد تعادل در توزیع جمعیت و فعالیت، متناسب با منابع، توان محیطی و ظرفیت تحمل منطقه	ST6
توسعه و بهبود زیر ساخت ها در بخش حمل و نقل در راستای ایجاد دسترسی های مناسب درون منطقه ای پیش از بهره برداری از بزرگراه تهران- شمال و سربار ترافیک و گردش گران به منطقه	ST7
تدوین طرح جامع مدیریت پسماند مناطق ساحلی با رویکرد روش های نوین و فناوری های جدید زیست محیطی با توجه به شرایط خاص این مناطق	ST8

جدول ۶- استراتژی های مبتنی بر نقاط ضعف و تهدید (WT)

Table 6 – WT strategies

WT1	اصلاح سیاست های توسعه و اقدامات بین بخشی در راستای اهداف توسعه گردش گری ساحلی بر اساس مطالعات استراتژیک
WT2	به کارگیری مکانیزم های مدیریت زیست محیطی در سطوح مختلف شامل ارزیابی زیست محیطی استراتژیک (SEA) برای ارزیابی کلان اثرات طرح های توسعه منطقه بر گردش گری ساحلی
WT3	تامین امنیت جوامع محلی و فعالیت های مستقر در منطقه
WT4	افزایش کیفیت محصولات توریستی و جاذبه ها ، تقویت عملکرد و ایجاد تنوع در ارایه تسهیلات و خدمات گردش گری (واحدهای اقامتی و پذیرایی و ...) در جهت بهره گیری از منابع و جاذبه های گردش گری در تمام طول سال و گسترش فصل توریستی به همه فصول
WT5	ارتقاء سطح کمی و کیفی طرح های سالم سازی دریا از لحاظ امکانات و ایمنی (ایجاد پلیس ساحلی و برقراری گشت های ساحلی و دریایی، شناسایی نقاط کور و مسدود کردن مناطق ممنوعه شنا در کمربند ساحلی، استقرار گروه های امداد ساحلی و ...)
WT6	شناسایی منابع آلاینده ساحلی در محدوده و اتخاذ تدابیر کوتاه مدت و بلند مدت برای کنترل و کاهش آلودگی

امکان پذیر حاصل از ماتریس SWOT با استفاده از ماتریس برنامه ریزی راهبردی کمی، مورد ارزیابی قرار گرفته و جذابیت نسبی راهبردهای مختلف مشخص گردیده است. نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل و تعیین ارزش کمی جذابیت نهایی راهبردهای مدیریت راهبردی مناطق گردش گری ساحلی در جدول (۷) نشان داده شده است.

ماتریس برنامه ریزی راهبردی کمی (QSPM) مدیریت راهبردی مناطق گردش گری ساحلی در این مرحله از تجزیه و تحلیل مرحله اول و نتیجه حاصل از مقایسه عوامل داخلی و خارجی (SWOT) استفاده می شود. بر همین اساس با توجه به عوامل داخلی و خارجی که در جداول ۱ و ۲ مورد شناسایی قرار گرفته اند، انواع راهبردهای

جدول ۷- نتایج ماتریس برنامه ریزی راهبردی کمی (QSPM) مدیریت راهبردی مناطق گردشگری ساحلی استان مازندران

Table 7- QSPM matrix results of strategic management of tourism in coastal areas of Mazandaran province

ردیف	راهبردها	امتیاز جذابیت کل راهبرد
۱	SO1= ایجاد تسهیلات لازم برای استفاده از دریا به منظور ورزش های آبی، قایق رانی، اسکی روی آب و ...	۶/۴۹۲۷۶
۲	SO2= ایجاد و توسعه فرصت های شغلی در بخش گردش گری در جهت افزایش سطح درآمد و رفاه جوامع محلی	۵/۷۲۵۸۷
۳	SO3= ایجاد مکانیزمی نو و قدرت مند برای هدایت توسعه گردش گری ساحلی در منطقه بر اساس استقرار مدیریت یکپارچه (ICZM) با رویکرد حفاظت از نوار ساحلی و رفع تعارضات فعالیت های کلیه دستگاه ها و سازمان های مرتبط	۱۴/۰۴۸۷
۴	SO4= هدایت و حمایت از سرمایه گذاری های بخش خصوصی به منظور توسعه گردش گری ساحلی	۷/۸۵۴۳۵
۵	SO5= بهره برداری از امکانات موجود و گسترش زیرساخت ها و امکانات رفاهی همراه با جانمایی و قرارگیری مناسب فعالیت ها و ساخت و سازهای سازگار با محیط زیست با کمک تدوین و به روز رسانی ضوابط و استانداردها، شاخص ها و معیارهای کیفیت خدمات، تاسیسات و موسسات گردش گری	۷/۳۵۱۸

۵/۶۲۱۰۸	SO6=بهره گیری از رسانه ها جهت معرفی جاذبه های گردش گری در منطقه به منظور افزایش تعداد گردش گران و آگاهی آن ها از آداب و سنن مردم محلی	۶
۸/۰۱۳۱۱	WO1=تجهیز و تقویت منطقه به عنوان عرصه گردش گری و ارتقاء سطح مدیریت با هماهنگی بین بخشی و درون بخشی با اولویت به کارگیری امکانات بخش خصوصی	۷
۸/۱۸۳۴	WO2=توسعه طرح های گردش گری ساحلی با توجه به "پهنه نوسان آب" تعیین شده در طرح ICZM	۸
۶/۷۸۰۴۸	WO3=بررسی وضعیت ایمنی سواحل و نصب تابلوهای هشدار دهنده و ارائه راهکار جهت رفع خطرات احتمالی با کمک بخش خصوصی، سازمان ها، سازمان های مردم نهاد و جوامع محلی	۹
۶/۲۷۶۸۱	WO4=بازنگری ضوابط درجه بندی مراکز اقامتی بر اساس ایجاد برنامه نظارتی با همکاری مراکز تحقیقاتی و مشاورین ذیصلاح	۱۰
۵/۸۳۸۵	WO5=بهره گیری موثر از رسانه های گروهی جهت افزایش آگاهی های زیست محیطی مردمی در زمینه گردش گری ساحلی و انجام فعالیت های آموزشی- ترویجی در زمینه اهمیت دریا و ساحل و منابع موجود در آن ها با تشکیل کمیته های مردمی، سازمان های مردم نهاد و گردش گران	۱۱
۷/۹۷۳۲۶	ST1=آزادسازی نوار ساحلی با استفاده از قوانین موجود جهت تامین دسترسی همگانی و کنترل و نظارت مستمر بر حفاظت از این حریم	۱۲
۱۰/۰۳۶۷	ST2=ایجاد سیستم مناسب تصفیه فاضلاب با توجه به اهمیت موضوع در مناطق ساحلی	۱۳
۱۰/۴۰۵۷	ST3=تخصیص کاربری اراضی، قانون مند کردن شیوه بهره برداری ها و طرح های توسعه گردش گری در منطقه متناسب با توان و قابلیت های محیط ساحلی از طریق اجرایی شدن مدیریت راهبردی و یکپارچه در ساحل با رویکرد حفظ منابع ساحلی و جلوگیری از تخریب و آلودگی ها	۱۴
۶/۰۵۸۹۴	ST4=فرهنگ سازی استفاده مناسب از ساحل و دریا و آموزش گردشگران در جهت حفاظت از چشم انداز های ساحلی به عنوان سرمایه های مهم ملی در منطقه برای تضمین پایداری بازار گردش گری	۱۵
۶/۲۱۴۱۸	ST5=ارتقاء ظرفیت های مقابله با مخاطرات محیطی و حوادث غیرمترقبه	۱۶
۷/۰۹۰۹۱	ST6=ساماندهی جوامع انسانی، مراکز جدید اسکان جمعیت و ایجاد تعادل در توزیع جمعیت و فعالیت، متناسب با منابع، توان محیطی و ظرفیت تحمل منطقه	۱۷
۱۰/۲۳۶	ST7=توسعه و بهبود زیر ساخت ها در بخش حمل و نقل در راستای ایجاد دسترسی های مناسب درون منطقه ای پیش از بهره برداری از بزرگراه تهران- شمال و سربار ترافیک و گردش گران به منطقه	۱۸
۹/۷۵۲۹	ST8=تدوین طرح جامع مدیریت پسماند مناطق ساحلی با رویکرد روش های نوین و فناوری های جدید زیست محیطی با توجه به شرایط خاص این مناطق	۱۹
۱۱/۱۱۷۵	WT1=اصلاح سیاست های توسعه و اقدامات بین بخشی در راستای اهداف توسعه گردش گری ساحلی بر اساس مطالعات استراتژیک	۲۰
۱۰/۴۴۲۹	WT2=به کارگیری مکانیزم های مدیریت زیست محیطی در سطوح مختلف شامل ارزیابی زیست محیطی استراتژیک (SEA) برای ارزیابی کلان اثرات طرح های توسعه منطقه بر گردش گری ساحلی	۲۱
۵/۷۳۶۰۸	WT3=تامین امنیت جوامع محلی و فعالیت های مستقر در منطقه	۲۲
۷/۵۳۲۰۵	WT4=افزایش کیفیت محصولات توریستی و جاذبه ها، تقویت عملکرد و ایجاد تنوع در ارائه تسهیلات و خدمات گردش گری (واحدهای اقامتی و پذیرایی و ...) در جهت بهره گیری از منابع و جاذبه های گردش گری در تمام طول سال و گسترش فصل توریستی به همه فصول	۲۳
۶/۶۹۷۴۳	WT5=ارتقاء سطح کمی و کیفی طرح های سالم سازی دریا به لحاظ امکانات و ایمنی	۲۴
۷/۷۰۵۸۸	WT6=شناسایی منابع آلاینده ساحلی در محدوده و اتخاذ تدابیر کوتاه مدت و بلند مدت برای کنترل و کاهش آلودگی	۲۵

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج حاصل از بررسی سیمای الگوی توسعه جاری در منطقه، نشان از آن دارد که بخش‌هایی از محدوده مطالعاتی به شدت روند توسعه ناپایدار داشته و به دلیل هرج و مرج حاکم بر توسعه منطقه و رقابت‌های ناسالم در فعالیت‌های جاری و فقدان برنامه توسعه گردش‌گری منطبق بر شرایط منطقه و توان سرزمین، این روند ناپایداری در حال تسری به سایر مناطق محدوده مطالعاتی است که تاکنون از این هرج و مرج مصون مانده‌اند. در حقیقت می‌توان اذعان نمود مناطق ساحلی استان مازندران به دلیل تراکم بالای جمعیت و هجوم گردش‌گران یا ساکنین موقت به درجه‌ای از توسعه رسیده است که توسعه موجود به صورت هرج و مرج ادامه دارد و این مناطق عملاً ظرفیت برد خود را از دست داده‌اند و با توجه به این‌که با محدودیت‌های جدی محیطی مواجه می‌باشند، در حال حاضر نمی‌توان توسعه بیشتری را به آن‌ها تحمیل نمود. بنابراین در ابتدا باید با تثبیت وضع موجود و جلوگیری از هرج و مرج در توسعه، به موازات در جهت احیا و تقویت عوامل متغیر بر ظرفیت برد اقدام نمود و با ارزیابی مستمر به تدریج نسبت به برنامه‌های توسعه‌ای سازگار با ظرفیت برد همت گماشت. در شرایط ایده‌آل بدون در نظر گرفتن اثرات متقابل سایر عوامل، هرچه جمعیت منطقه رو به افزایش رود، ظرفیت برد کاهش می‌یابد تا حدی که به اشباع می‌رسد. در این مرحله است که کیفیت محیط و مطلوبیت آن برای گردش‌گر از حد قابل انتظار پایین‌تر رفته و یا به عبارت دیگر استفاده از مکان و یا محیط مورد نظر بیش از ظرفیت برد خواهد بود. در حال حاضر فشار جمعیت در منطقه مورد مطالعه، منحصر به ساکنین محلی نمی‌باشد، بلکه این منطقه مورد هجوم گردش‌گران داخلی در مقاطعی از سال است که همواره بالاتر از ظرفیت برد منطقه برای پذیرایی از آن‌ها می‌باشد. این در حالی است که ظرفیت برد کنونی در بسیاری از نقاط، حتی قادر به پاسخ‌گویی به نیازهای مردم بومی نیست. از سوی دیگر به دلیل فشار مضاعف گردشگران برای داشتن ویلا و زمین در محدوده مطالعاتی، عملاً زمین یکی از عوامل کاهش ظرفیت

برد می‌باشد که در برخی نواحی این مساله به حد بحرانی رسیده است. اشغال بسیاری از اراضی ساحلی و عدم دسترسی به آن و از دست رفتن ظرفیت تطبیق این سواحل برای بازگشت به حالت طبیعی در شرایط کنونی عملاً ظرفیت بردی را در بسیاری از نقاط باقی نگذاشته است. در حال حاضر شرایط اقتصادی منطقه روندی منفی داشته و بیش از آن که به ظرفیت برد کمک نماید موجب تغییر کاربری اراضی کشاورزی و بعضاً عرصه‌های ساحلی و جنگلی به ویلاسازی و ایجاد سکونت‌گاه‌های موقت گردیده است. با بهبود و یا افزایش تاسیسات زیربنایی در منطقه می‌توان به ظرفیت برد افزود و با فقدان تاسیسات مورد نیاز این ظرفیت کاهش می‌یابد. کمبود تاسیسات زیربنایی در محدوده مطالعاتی برای پاسخ به نیازهای جمعیت ساکن با دشواری‌های جدی رو به رو است، لذا با افزایش جمعیت ساکن در آینده و هجوم گردش‌گر این مساله حادث‌تر نیز خواهد شد. این در حالی است که در توسعه گردش‌گری، تاسیسات زیربنایی باید پاسخ‌گوی دوره‌های اوج گردش‌گران و نیازهای آنان باشد.

همان‌گونه که عنوان گردید روند جاری توسعه در محدوده مطالعاتی حاکی از روندی ناپایدار در منطقه است که ادامه الگوی جاری و یا عدم اقدام مناسب، منطقه را در سال‌های آتی به وضعیتی خواهد رساند که امکان برگشت به حالت اولیه را در بسیاری از موارد، حتی با وجود صرف هزینه‌های هنگفت غیرممکن می‌سازد. در این حالت ظرفیت‌های منطقه برای توسعه گردش‌گری به شدت آسیب دیده و یا بعضاً نابود خواهند شد. از سوی دیگر اقدامات به ظاهر مثبت، چنان‌چه به درستی ارزیابی نگردند، متأسفانه علاوه بر این‌که اثر مطلوب ندارند بلکه اثر عکس نیز خواهند داشت. نمونه بارز آن در سال‌های اخیر، جلب گردش‌گر به مناطق بکر ساحلی در منطقه، با ایجاد جاده‌های دسترسی و بدون برنامه‌ریزی و عدم تامین سایر نیازهای گردش‌گری است.

با توجه به وضعیت موجود در منطقه، برنامه‌ریزی مناسب جهت توسعه پایدار گردش‌گری در محدوده مورد مطالعه باید

و راهبرد به کارگیری مکانیزم های مدیریت زیست محیطی در سطوح مختلف شامل ارزیابی زیست محیطی استراتژیک (SEA) به منظور ارزیابی کلان اثرات طرح های توسعه منطقه بر گردش گری ساحلی می باشد.

شایان ذکر است نتایج تحقیق حاضر با نتایج طرح توسعه صنعت گردش گری در طول خط ساحل شمال کشور (۲۷) هم راستا می باشد. در این طرح برای مناطقی که در خط ساحلی قرار گرفته اند، به دلیل تخریب و فرسایش ساحلی و وضعیت نامطلوب زیست محیطی، استراتژی های حفاظتی (حفاظت از محیط زیست منطقه ساحلی، حمایت از تنوع زیستی، کاهش و جلوگیری از آلودگی) تعیین گردیده و هیچ گونه توسعه ای در آنها مجاز شمرده نشده است، همان طور که یافته های پژوهش حاضر نیز نشان می دهد، استراتژی در اولویت قرار گرفته (SO3) که حاکی از هدایت توسعه گردش گری ساحلی در منطقه بر اساس طرح ICZM می باشد، دارای رویکرد حفاظت از نوار ساحلی بوده و حفاظت از زیست گاه ها و منابع ساحلی و به طور کلی صیانت از محیط زیست مناطق ساحلی را با توجه به اصل بهره برداری پایدار از منابع، در راس امور توسعه گردش گری در منطقه قرار می دهد. با توجه به نتایج حاصل از پژوهش حاضر و در راستای بهبود وضعیت و عملکرد مدیریت راهبردی مناطق گردش گری ساحلی استان مازندران پیشنهادهایی به شرح ذیل ارائه می گردد:

- افزایش ظرفیت واحدهای اقامتی، پذیرایی و واحدهای امداد رسانی ساحلی و خدمات ایمنی و امنیت گردش گران در طول ساحل
- بهبود و تامین زیر ساخت های لازم در منطقه (راه های دسترسی، تاسیسات انتقال آب، فاضلاب، تصفیه فاضلاب، دفع مناسب پسماند)
- مطالعات لازم جهت تعیین ظرفیت برد مناطق ساحلی استان مازندران در جهت برنامه ریزی های لازم
- ایجاد پایگاه های اطلاع رسانی در مبادی ورودی شهرهای ساحلی و در طول خط ساحل در راستای

شامل سه مرحله کوتاه مدت، میان مدت و بلند مدت باشد. ابتدا در کوتاه مدت، تثبیت وضع موجود در مناطق ساحلی در جهت توقف تخریب منابع و ظرفیت ها برای توسعه گردش گری باید مد نظر قرار گیرد، سپس در میان مدت ارتقاء و بهبود شرایط منطقه نسبت به وضع موجود و تکمیل زیرساخت ها انجام پذیرد و در نهایت در بلند مدت نیز تاکید بر توسعه همه جانبه گردش گری در راستای نیل به توسعه پایدار می باشد. برای دستیابی به اهداف مدیریت راهبردی مناطق گردش گری ساحلی، نیاز به تعقیب راهبردهای پژوهش حاضر بر اساس اولویت های تعیین شده (جدول ۷) می باشد. بدیهی است بدون برنامه ریزی های لازم در جهت راهبردهای ارائه شده نمی توان موفقیت در رسیدن به اهداف را تضمین نمود. بر اساس نتایج ماتریس برنامه ریزی راهبردی کمی مدیریت راهبردی مناطق گردش گری ساحلی، اولین قدم در راستای اهداف مدیریت راهبردی مناطق گردش گری ساحلی، راهبرد SO3 با عنوان "ایجاد مکانیزم نو و قدرت مند برای هدایت توسعه گردش گری ساحلی در منطقه بر اساس استقرار مدیریت یکپارچه مناطق ساحلی" می باشد که اطمینان از پایداری توریسم و هم چنین پایداری منابع ساحلی که صنعت گردش گری و سایر بخش ها به آن وابسته می باشند را در بر خواهد داشت. این فرآیند که رویکرد آن، حفاظت از نوار ساحلی و رفع تعارضات فعالیت های کلیه دستگاه ها و سازمان های مرتبط می باشد، راه حل مناسبی برای بسیاری از تهدیدات موجود در منطقه نظیر چگونگی تخصیص اراضی و نحوه بهره برداری از منابع، گسترش انواع آلودگی های زیست محیطی و ... می باشد. هم چنین با اجرای فرآیند مدیریت یکپارچه مناطق ساحلی، عوامل مهمی در گردش گری ساحلی از قبیل مکان یابی زیرساخت ها و دسترسی های عمومی، فراهم آوردن سطح مناسب ایمنی برای گردش گران، حفاظت از زیست گاه ها، افزایش منفعت اقتصادی توریسم و به حداقل رساندن اثرات نامطلوب محیط زیستی در بر گرفته خواهد شد. قدم دوم و سوم (راهبرد WT1 و WT2)، به ترتیب اصلاح سیاست های توسعه گردش گری بر اساس مطالعات استراتژیک

- ارتقای فرهنگ گردش گری مسئولانه و افزایش مشارکت مردمی در حفاظت از منابع ساحلی
- ارتقاء سطح رفاه و سلامت مردم منطقه به همراه توسعه و ارتقاء زیرساخت ها و خدمات عمومی به منظور بالابردن کیفیت زندگی جوامع محلی
  - ارتقاء سطح ایمنی ساحل و دریا از طریق ایجاد پلیس ساحلی و برقراری گشت های ساحلی و دریایی، شناسایی نقاط کور و مسدود نمودن مناطق ممنوعه شنا درکمربند ساحلی، استقرار گروه های امداد ساحلی و ایجاد مراکز درمانی در ساحل
  - پایش و ارزیابی مستمر فعالیت ها و اقدامات در مناطق ساحلی
  - برنامه ریزی در مقاصد گردش گری و مراکز گردش گری موجود در منطقه ساحلی مورد مطالعه نظیر غار آبی دانیال که از جمله غارهای طویل رودخانه ای ایران می باشد.
  - به کارگیری مکانیزم های کلان و خرد مدیریتی در حفاظت از مناطق حساس اکولوژیکی ساحلی در محدوده مورد مطالعه (مانند تالاب میانکاله و تالاب فریدون کنار) نظیر الزام ارزیابی اثرات زیست محیطی سایر طرح ها و پروژه های توسعه ای و اثرات آن بر گردش گری منطقه، ایجاد مناطق ضربه گیر در اطراف این اکوسیستم ها به منظور جلوگیری از تغییرات فیزیکی غیر قابل برگشت
  - ایجاد کریدور سبز در حد فاصل دریا و خشکی در طول ساحل به منظور دسترسی عموم مردم به خط ساحل (به نحوی که هرگونه توسعه جدید ساحلی، تامین کننده این کریدور سبز باشد. بدین ترتیب که در خصوص پروژه های ساخت و ساز خصوصی با وضع قوانین و مقررات، امکان تملک اراضی مورد نیاز برای ایجاد کریدور سبز به وجود آید و در ارتباط با توسعه مناطق ساحلی که موسسات عمومی در حال حاضر حضور دارند، با وضع قوانین لازم قدرت لازم در سطح استان برای برنامه ریزان و متولیان امر
- کاربری اراضی برای تصاحب زمین جهت ایجاد کریدور سبز ایجاد گردد).
- جهت گیری توسعه های جدید متمرکز ساحلی به مناطق کمتر توسعه یافته در جهت کاهش فشار گردش گر بر منطقه
  - توقف نسبی روند تخریب در مناطق اشغال شده ساحلی از طریق سوق دادن اقدامات فیزیکی به پس کرانه مجاور در دوره کوتاه مدت
  - ساماندهی مراکز جدید اسکان جمعیت متناسب با منابع و توان محیطی جهت مقابله با مشکل تراکم جمعیت در منطقه (از طریق حفظ و نگه داشت جمعیت در مراکز جمعیتی کوچک و پراکنده و برقراری تعادل در الگوی استقرار جمعیت با متنوع سازی فعالیت ها، ایجاد اشتغال و افزایش نقش فعالیت های صنعتی و خدماتی قابل استقرار در این مراکز)
  - جهت گیری مناسب الگوی کالبدی فضایی شهرهای ساحلی برای توسعه گردش گری در میان مدت در جهت حفظ فضای سنتی این شهرها
  - جلب مشارکت مردم محلی در توسعه گردش گری با حفظ فضا و کالبد سنتی مناطق روستایی و توسعه جدید در این مناطق منطبق بر شرایط فیزیکی و بیولوژیکی اکوسیستم منطقه
  - تدوین استانداردهای کیفی گردش گری ساحلی، مقررات و کنترل آن ها
  - الزام عبور طرح های توسعه گردش گری ساحلی از فرآیندهای مدیریت یکپارچه مناطق ساحلی کشور (ICZM) در راستای الگوی توسعه پایدار
  - تعریف ساختار سازمانی لازم برای تعیین متولی واحد در نوار ساحلی جهت تبیین و اصلاح سیاست های توسعه و اقدامات بین بخشی برای همسویی اهداف و پرهیز از اثرات منفی فعالیت ها و اقدامات بین بخشی بر یک دیگر در راستای اهداف توسعه پایدار گردشگری ساحلی

5. Michalena, E., Hills, J., and Amat, J-P., (2009), "Developing sustainable tourism, using a multicriteria analysis on renewable energy in Mediterranean Islands", *Energy for Sustainable Development*, 13: 129-136.
  6. Saffache, P., and Angelelli, P., (2010), "Integrated Coastal Zone Management in small islands: A comparative outline of some islands of the Lesser Antilles", *Journal of Integrated Coastal Zone Management*, 10(3):255-279.
  7. Thiele, M.T., Pollnac, R.B., and Christie, P., (2005), "Relationships between coastal tourism and ICM sustainability in the central Visayas region of the Philippines", *Ocean & Coastal Management*, 48: 378-392.
  8. Tanzania Coastal Management Partnership, (2001), "Tanzania Coastal Tourism Situation Analysis", *TCMP Working Document: 5057 TCMP*.
  9. Suman, D., (2007), "Development of an integrated coastal management plan for the Gulf of San Miguel and Darien Province, Panama: Lessons from the experience", *Ocean & Coastal Management*, 50: 634-660.
  10. Queffelec, B., Cummins, V., and Bailly, D., (2009), "Integrated management of marine biodiversity in Europe: Perspectives from ICZM and the evolving EU Maritime Policy framework", *Marine Policy*, 33: 871-877.
  11. Daby D., (2003), "Effects of sea-grass bed removal for tourism purposes in a Mauritian bay", *Environmental Pollution*, 125, 313-324.
  12. Anker, H.T., Nellemann, V., and Sverdrup-Jensenc, S., (2004), "Coastal zone management in Denmark: ways
- ایجاد فرآیند لازم در راستای همکاری مستمر و تعاملی بخش های بهره بردار از ساحل و ناظر بر آن، با استفاده از توان های مشارکتی اجتماع محلی در تبیین برنامه ها و مشارکت آگاهانه و فعالانه آن ها در اجرای برنامه ها
  - وضع قوانین و مقررات برای هر گونه ایجاد دسترسی های جدید به خط ساحلی در راستای به حداقل رساندن تخریب ساحل
  - استقرار و اجرای یک برنامه مدیریتی و راهبردی یکپارچه در طول ساحل دریای خزر شامل هر سه استان ساحلی شمالی کشور و پایش و نظارت مستمر بر فعالیت ها

منابع

1. Caribbean Environmental Network, (1997), "Improving Training and Public Awareness on Caribbean Coastal Tourism", Panos Institute and the Caribbean Institute of Media and Communication, Project 598-0832, USAID-UNEP Grant.
2. Kitsiou, D., Coccossis, H., and Karydis, M., (2002), " Multi-dimensional evaluation and ranking of coastal areas using GIS and multiple criteria choice methods ", *The Science of the Total Environment*, 284,1-17.
3. UNEP, (2009), "Sustainable Coastal Tourism; An integrated planning and management approach", *Priority Actions Programme, Regional Activity Centre (PAP/RAC)*.
4. Fortuny, M., Soler, R., Canovas, C., and Sanchez, A., (2008), "Technical approach for a sustainable tourism development. Case study in the Balearic Islands", *Journal of Cleaner Production*, 16 : 860-869.

- SWOT and Analytic Hierarchy Process (AHP) for Tourism Revival Strategic Marketing Planning: A Case of Sri Lanka Tourism”, *Journal of the Eastern Asia Society for Transportation Studies*, 8.
20. Gu, M., Wong, P.P., (2008), “Coastal zone management focusing on coastal tourism in a transitional period of China”, *Journal of Ocean & Coastal Management*, 51, 1 -24.
  21. Shaalan, I.M., (2005), “Sustainable tourism development in the Red Sea of Egypt threats and opportunities”, *Journal of Cleaner Production*, 13 : 83 -87.
  22. Hekmat Nia, H., (2006), “ Application of Model in Geography with Emphasis on Urban and Regional Planning ”, EIM-e-Novin press, Tehran. (In persian)
  23. Hafez Nia, M.R., (2009), “An Introduction to Research Methods in the Humanities, Samt press. (In persian)
  24. Azkia, M., and Darban Astaneh, A., (2004), “Applied research methods”, Kayhan press. (In persian)
  25. Statistical Center of Iran, (2011), *Population and Housing Censuses*. (In persian)
  26. Ports and Maritime organization of Iran, (2008), *Studies of the Integrated Coastal Zone Management (ICZM) of the country, “Studies of the optimal land use plan of the country's coastal areas”, North Coast Environmental Studies Report*. (In persian)
  27. Sabz Andish Payesh Consulting Engineers(SAP), (2006), “Tourism development plan in the coastal area of the Caspian Sea”. (In persian)
  - and means for further integration”, *Journal of Ocean & Coastal Management*, 47: 495 -513.
  13. Anilkumar, P.P., Varghese, K., and Ganesh, L.S., (2010), “Formulating a coastal zone health metric for landuse impact management in urban coastal zones”, *Journal of Environmental Management*, 91:2172-2185.
  14. Trumbic, I., (2005), “Tourism Carrying Capacity Assessment in the Mediterranean Coastal Tourist Destinations”, *Proceedings of the 14th Biennial Coastal Zone Conference*, New Orleans, Louisiana.
  15. Ebrahimzadeh, I., and Aghasi Zadeh, A.,(2009), “Analysis of factors affecting tourism development in Chabahar coastal area using SWOT strategic model” , *Urban and regional studies*, NO:1, 107-128.(In persian)
  16. Fazelnia, GH., and Hedayati, S., (2010), “Appropriate strategies for the development of tourism in Zarivar Lake”, *Journal of Geography and Development*, NO:19, 145-170. (In persian)
  17. Rokn al-Din, E., A., and Mahdavi, D., (2006), “Rural tourism development strategies using SWOT model, case study: Lavasan village”, *Journal of Humanities Teacher*, VOL 10, NO. 2, 1-30. (In persian)
  18. Teh, L., and Cabanban, A.S., (2007), “Planning for sustainable tourism in southern Pulau Banggi: An assessment of biophysical conditions and their implications for future tourism development”, *Journal of Environmental Management*, 85: 999 - 1008
  19. Wickramasinghe, V., Takano, sh., (2009),” Application of Combined

Oman Sea, and southern Caspian Sea coastlines”, *Ocean & Coastal Management*, 50, 754 -773

28. Pak, A., & Farajzadeh, M., (2007), “Iran's Integrated Coastal Management plan: Persian Gulf,